

Redaktionenens forord

I foråret 2020 er vi blevet udsat for en Corona pandemi. Inden krisen ankom tvang den økonomiske globalisering folk til at rejse jorden rundt for at forhandle, kommunikere og udveksle varer og værdier. Covid-19 har drejet globaliseringen om til at være pandemisk og ikke økonomisk. For i dette forår har hele kloden på forskellig vis forholdt sig til en virus' spredning i jordens befolkninger. Det har sat økonomien i stå, arbejdsløsheden er steget så voldsomt at det ikke er set siden 30'erne. I skrivende stund varsles der om en alvorlig økonomisk krise, som pandemien har sat igang, men som skulle være kommet i alle tilfælde.

Pandemien afspejler de enkelte landes sociale sammenhæng. Hvor korruption råder, hvor privat sundhedsvæsen får mennesker til at undgå behandling, hvor fattige lever trængt sammen rammer pandemien flere, og flere dør.

Der er ikke tvivl om, at de, der får alvorlige lungebetændelser som følge af virussen svæver i livsfare. Men samtidig er pandemiens alvor til diskussion, hvor stor er forskellen i dødelighed til en alvorlig influenza epidemi? Men vi ved ikke nok om epidemien, og derfor har vi som en sikkerhedsforanstaltning lukket samfundslivet ned.

I Danmark har vi fået at vide, at hver for sig står vi sammen. Det betyder, at vi ikke må forsamlles mere end 10 ad gangen, at private virksomheder må lukke. Hvis det er muligt kan folk arbejde hjemmefra på nettet. Når virksomheder i USA går i stå, fyrer de deres ansatte. I Danmark kan virksomheder under bestemte betingelser søge om lønkomensation for medarbejdere, de så skal sende hjem med fuld løn.

At vi står sammen alene, betyder også, at uddannelsessteder, museer, biografer, teatre, cafeer og restauranter er lukkede, – mennesker må ikke mødes i flok. I hvert fald i pandemiens

indledende faser har befolkningen fulgt sundhedsstyrelsens forskrifter, og det har givet en helt anden hverdag. Myndighederne ensretter fodgængerne i rekreatiomsråder, folk holder afstand, går uden om hinanden med bekymrede blikke, ser bort, åbner dørhåndtag med albuen, holder sig tæt til dem de kender.

Det forbavsende ved den aktuelle situation i april 2020 er den socialt koordinerede indsats, der er mulig mod pandemien. Der har endog været tale om med rejsekortet at kontrollere, hvor meget folk rejser med tog. En sådan mulighed for digital kontrol peger på, at statsapparatet har redskaber til at håndtere klimakrisen på måder, vi ikke har forestillet os. I den sammenhæng ser vi i USA et opgør med en koordineret indsats, her og der går skarere af demonstranter med onkel Sam hatte, våben og skilte imod den frivillige isolation. De kræver deres arbejde igen og retten til at forsamlles.

Mange forventer, at verden ikke vil være den samme efter krisen, som før, at vi ikke vil kunne vende tilbage til den hverdag, vi havde før krisen.

Nogle understreger, at krisen har vist, hvordan vi hænger sammen, er afhængige af hinanden, har brug for hinanden og aktivt hjælper hinanden.

I håndteringen af krisen har der åbnet sig sprækker i den samfundsmæssige organisering. Vi har siden Sovjetunionens fald levet med en kapitalistisk økonomi, hvor forskellen på rig og fattig er øget voldsomt. Samtidig har deisen indtil nu i endnu højere grad end før været, at vi må spare for at have råd til en skrabet velfærdsmodel, og politikerne har udviklet et mistænksomhedens bureaukrati, der skal kontrollere at alt går rigtigt til og at arbejdet fører til de resultater, der er sat for det. Men ligesom under krisen i 2008 får vi nu at vide,

at som et engangsfænomen kan politikerne og centralbankerne pludselig finde milliarder til at kompensere for skaderne ved den udfordrede økonomi, statsfinansieret udbetaling til virksomhedsejere, og lønkomensation for deres ansatte. Den franske økonom Piketty foreslår at dette engangsfænomen gøres permanent som borgerløn. Han ser krisen som et argument for, at vi må indføre borgerløn så den enkelte har et grundlag at stå imod med i tilfælde af sygdom, arbejdsløshed, ulykker osv. Fagforeningerne har dog ikke taget imod ideen med kyshånd.

I måden vi har organiseret os på, har der også udviklet sig sprækker. Aviserne bringer artikler af hospitalspersonale, der understreger, hvordan det er lykkedes personalet at reorganisere afdelinger, opstille respiratorer, gendanne pensioneret personalet for at stå klar til pandemien, og derved få motivationen og arbejdsglæden igen. De betragter det som et opgør med det administrative personale, hvis antal er vokset de sidste par år, og hvis direktiver og kontrol i New Public Management regi har ført til meget nyttesløst arbejde. Der er lagt op til et tiltrængt opgør med de nye administrationsformer, som også vedrører andre offentlige institutioner.

Pandemien har således rodet op i de sociale sammenhænge, ligesom når vi nysgerrigt står og roder i en myretue med en pind. Vi ser arbejdsopgaver blive betydningsfulde og meningsløse, kontrolstrukturer strammes og løsnes, samværsformer etableres og opgives. Nogle håber på at denne omrøring åbner nye muligheder, andre kræver, at vi holder fast i de samfundsmæssige principper om den enkeltes frihed og kapitalens genetablering.

Det foreliggende nummer af Nordiske Udkast blev i al væsentlighed til inden Corona pandemien slog til. Vi har således ikke planlagt nummeret som en kommentar til situationen, men har samlet en række forskellige kritiske tilgange af aktuelle problemer. Vi finder det dog givende, at vise hvorledes nummerets videnskabelige bidrag rummer en indre kritisk

sammenhæng, der spiller ind i nogle af de problemer, som Corona pandemien har aktualiseret.

Corona-tiderne sætter mange (velkendte) modsætningsforhold og dilemmaer på spidsen og udstiller samfundsmæssig ulighed på nådesløs vis. Samtidig illustrerer de mange politiske tiltag og den forbavsende sociale koordinering af hverdagslivets nære processer såvel som ad hoc lovgivning og gigantiske økonomiske hjælpepakker både muligheder for kollektiv reorganisering, demokratisk handlekraft og enevældige, entydige tankeformer (mulighederne bliver i visse lande brugt helt eksplicit til det sidste).

Fra vældig forskellige vinkler peger dette nummers artikler på et opgør med uniforme 'løsninger' på sociale dilemmaer – mennesker har, for sammen at magte deres modsætningsfyldte hverdagsliv, brug for, om man så må sige, at handle inkonsistent. De professionelle indsatser kan ikke organiseres ud fra en 'enten-eller' men gennem håndteringer af 'både-og'. Som social praksis forandrer sig må dens deltagere kontinuerligt forandre deres måder at være i den på og samtidig tage hånd om deres forandrede fælles projekter og indbyrdes konflikter.

Gerd Christensens artikel "Besiddet, strukturel eller post-strukturel? Magtbegrebet til diskussion" skelner mellem tre magtbegreber, som identificeres nærmere gennem diskussioner af Habermas, Bourdieu og Foucault. For det første bestemmer hun magt som besiddet eller ikke besiddet af individet, for det andet magt som knyttet til samfundsmæssige strukturer og for det tredje et mere relationelt magtbegreb som det, der skabes i rummet aktørerne imellem i sprog, materialitet og praksis. Det tredje begreb samler en række aspekter i magtbegrebet som konkret proces. Gerd Christensen understreger, at hvert magtbegreb fører til forskellige typer af analyser.

Martin Hoffmann offentliggør en revideret udgave af sit forsvar af sin ph.d. afhandling

“Pædagogik bag tremmer”. I afhandlingen analyserer han modsætningen mellem de samfundsmæssige kontrolformer i sikrede institutioner og pædagogiske intentioner om at fremme de anbragte børns selv- og medbestemmelse i hverdagens praksis som et pædagogisk anliggende. I to konkrete, modsætningsfyldte eksempler viser han i artiklen for det første, hvordan personalets kamp om ensidig kontrol optrapper de konflikтуelle aspekter af relationen mellem personalemedlemmer og børn. For det andet fremdrager han mulighederne for det pædagogiske anliggende, når pædagogerne i en konflikt med børnene begynder at diskutere, hvordan situationen skal håndteres, og derved kommer til at åbne for deres tvivl derom. Deres improvisation giver et af børnene anledning til at bidrage til det fælles anliggende.

Sofie Sauzet diskuterer planlægningsteknologier i skolen. Et stigende antal skoler kalder sig skemafri eller fleksible. Her lægges fleksible skemaer, som dels reserverer lokaler og medarbejdere og dels skal skabe muligheder for at lærerhold kan tilpasse skemaet til de forløb de planlægger. Forfatteren finder, at i denne bevægelse bliver selve processen med at fleksibilisere gjort til en værdi i sig selv. Flexibilitet får karakter af kompetence, noget medarbejderne kan blive dygtige til, i arbejdet med at se designets muligheder og gribe dem. Flexibiliteten får desuden karakter af attitude, af noget der skal krybe ind under huden, skal tænde og give lyst til at se muligheder, og undgå at fortsætte som hidtidig. Flexibilisering bliver gjort til en motor for forandring, til rent potentiale, til mulighedernes mulighed. Det rene potentiale synes i ledernes fortællinger at ligge latent i designet af skemaerne, hvorved skemaet får karakter af en uniform løsning.

Cecilie Bildstedfelts artikel undersøger køn i uddannelseskulturen på psykologistudiet ift. en idé om, hvordan en “rigtig og kompetent” psykologistuderende tager sig ud. Hendes analyser af bl.a. seksualisering, tøj og steder viser, hvordan dette ikke blot spiller ind i relation til de konkrete samspil og deltagelsesmulig-

heder på studiet, men ligeledes i relation til de studerendes fremtidsperspektiver. Artiklen bidrager med en nuancering af de mangfoldige og subtile dynamikker, hvorigennem kønnede betydninger forhandles og reproduceres i akademisk praksis, og hvorigennem det kvindelige tilsyneladende ofte afgrænses og fremhæves som en modsætning til den rigtige og kompetente studerende. Dette giver anledning til en kritisk refleksion over måden, hvorpå fastlåsede betydninger (re)produceres (for begge køn) gennem diskursive og materielle praksisser, samt over ligestilling i Akademia mere generelt. Endeligt peger artiklen på potentialet for forandring gennem kollektive bestræbelser på kritisk praksisudforskning samt en afsøgning og åbning af sprækker i, hvad der ellers ofte forekommer som fikserende og styrende selvfølgeligheder.

Anne Jørgensens artikel er en revision af hendes forsvar for ph.d. afhandlingen “Becomings of School-fathers – An ethnographic exploration of Migrant Fathers’ Experiences and Navigation of Home-school-cooperation Practices”. Her finder vi gennem forfatterens feltarbejde på skoler, i boligområder og fædregrupper, hvordan migrantfædres positioneres og navigerer i samarbejdet med deres børns skole. Artiklen viser, hvordan intensiveringen af skole-hjem-samarbejdet får forskellige betydninger for forskellige forældre og kan virke ekskluderende for fædre med migrantbaggrund, som ofte mødes med forventningsfattigdom. Det vil sige, at de ikke på samme måde som andre forældre inddrages eller spørges til råd omkring deres barns hverdag og skolegang. Artiklen illustrerer, hvordan migrantfædre på forskellig vis må navigere i forhold til denne negativt kontrollerende forestilling, stræbe efter at være gode fædre for deres børn, og opnå omverdenens anerkendelse heraf.

Redaktionen

Erik Axel, Charlotte Højholt, Dorte Kousholt, Sofie Pedersen